

Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi

Journal of Ankara Health Sciences

e-ISSN: 2618-5989

Doğum Sonu Annelere Verilen Taburculuk Eğitiminin, Taburculuğa Hazır Oluşluk Düzeyine Etkisi

Effect of Education of Discharge Administered to Postpartum Mothers on Level of Readiness for Postpartum Discharge

Hatice Kahyaoğlu Süt¹, Burcu Küçükkaya^{1*}, Zeliha Elkan Kiyat², Ecem Şallı³

¹Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Edirne, Türkiye

²Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü, Kırklareli, Türkiye

³Tekirdağ İsmail Fehmi Cümaloğlu Şehir Hastanesi, Onkoloji Servisi, Tekirdağ, Türkiye

Makale Bilgisi

ÖZ

Geliş Tarihi:
27.05.2021

Kabul Tarihi:
20.12.2021

Amaç: Bu çalışmada, doğum sonu annelere verilen taburculuk eğitiminin, taburculuğa hazır oluşluk düzeyine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Randomize kontrollü olarak yürütülen bu çalışma Şubat- Aralık 2020 tarihleri arasında, bir Üniversitenin Tıp Fakültesi Hastanesi ile bir Devlet Hastanesinin Doğum Servisi'nde gerçekleştirilmiştir. Eğitim grubu n=105 ve Kontrol grubu n=105 olmak üzere toplam 210 anne üzerinde çalışma yürütülmüştür. Çalışmaya katılmaya gönüllü annelere literatür incelenerek hazırlanan bir anket formu ile Hastane Taburculuğuna Hazır Oluşluk Ölçeği-Yeni Doğum Yapmış Anne Formu (HTHÖ-YDAF) uygulanmıştır. Randomizasyon yöntemine göre belirlenen eğitim grubuna doğum sonu taburculuk eğitimi (doğum sonu dönem bakımı, emzirme ve anne sütü, yenidoğan bebek bakımı eğitim kitapçıkları eşliğinde verilen eğitim) verilmiş olup diğer gruba ise eğitim verilmemiştir. Eğitim ve kontrol gruplarına taburcu olmadan önce HTHÖ-YDAF tekrar uygulanmıştır. **Bulgular:** Taburculuk eğitimi alan grubun yaş ortalaması 28.3±5.6, kontrol grubunun 28.4±5.6'dır (p=0.951). Eğitim grubunun, eğitim öncesi ve sonrası HTHÖ-YDAF ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları ile kontrol grubunun başlangıç ve taburculuk öncesi HTHÖ-YDAF ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur (p<0.001). Buna göre, taburculuk eğitimi sonrası eğitim grubunun hastaneden taburculuğa hazır oluşluk düzeylerinin arttığı saptanmıştır. Gruplar arasında HTHÖ-YDAF ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları puan farkları arasında anlamlı fark bulunmuştur (p<0.001). Kontrol grubunun başlangıç ve taburculuk HTHÖ-YDAF ölçeği puanının (taburculuğa hazır oluşluk düzeylerinin) azaldığı, eğitim grubunun ise arttığı tespit edilmiştir (p<0.001). **Sonuç:** Doğum sonu hastaneden taburcu olmadan önce annelere verilen doğum sonu dönem bakımı, emzirme ve anne sütü, yenidoğan bebek bakımı eğitimleri annelerin taburculuğa hazır oluşluk düzeyini artırmıştır. Hemşire ve ebeler tarafından yeni doğum yapan annelere taburculuk öncesi eğitim verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğum sonu dönem, taburculuk eğitimi, taburculuğa hazır oluşluk

Article Information

ABSTRACT

Received:
27.05.2021

Accepted:
20.12.2021

Aim: In this study, it was aimed to examine the effect of education of discharge administered to postpartum mothers on level of readiness for postpartum discharge. **Material and Method:** This randomized controlled study was carried out between February and December 2020 in the Hospital of the Faculty of Medicine of a University and the Obstetrics Service of a State Hospital. The study was conducted on a total of 210 mothers, with n = 105 in the training group and n = 105 in the control group. A questionnaire form prepared by examining the literature was applied to the mothers who volunteered to participate in the study, and the Readiness for Hospital Discharge Scale–New Mother Form (RHD-NMF) was administered. Postpartum discharge training (postpartum period care, breastfeeding and breast milk, newborn baby care training accompanied by training booklets) was given to the training group determined according to the randomization method, while the other group was not trained. Before being discharged to the education and control groups, RHD-NMF was reapplied. **Results:** The mean age of the discharged group was 28.3±5.6 and the control group was 28.4±5.6 (p=0.951). A significant difference was found between the total and sub-dimension mean scores of the education group before and after the training, and the total and sub-dimension mean scores of the control group at the beginning and before discharge (p<0.001). Accordingly, it was found that the education group's level of readiness for discharge from the hospital after discharge education increased. A significant difference was found between the groups between the total and sub-dimension mean scores of the RHD-NMF (p<0.001). It was determined that the baseline and discharge scores of the control group (the level of readiness for discharge) of the HTSÖ-FABS decreased, while the education group increased (p<0.001). **Conclusion:** Postpartum period care, breastfeeding and breast milk, newborn baby care trainings given to mothers before discharge from the hospital increased the level of readiness of mothers for discharge. Pre-discharge training is recommended by nurses and midwives to mothers who have just given birth.

Keywords: Postpartum, education of discharge, readiness for discharge

doi:10.46971/ausbid.943809

Araştırma makalesi (Research article)

*Sorumlu yazar/Corresponding author: Burcu Küçükkaya, burcukucukkaya1992@gmail.com

Giriş

Anne, bebek ve ailenin sağlığını koruması ve geliştirilmesinde önemli bir nokta olan postpartum dönem; bir yenilenme sürecinin yaşandığı, psikososyal dengelerin bozulduğu, bu değişikliklere uyumda yoğun stres yaşadığı bir kriz dönemidir (Akın & Şahingeri, 2010). Anneliğe geçiş olarak adlandırılan bu dönemde, anneler postpartum dönemdeki değişimlere uyum sağlama, kendi bakımlarını ve yenidoğanın gereksinimlerini karşılama çabası içindedirler. Primipar anneler postpartum ilk haftalarda daha çok kendi ve bebeklerinin fiziksel durumları ile ilgili konularda endişelenmektedirler (Balkaya, 2002). Doğumdan sonraki ilk günlerde özellikle anneler, doğumun etkilerinden dolayı kendi bakımlarını üstlenme ve bebeklerinin gereksinimlerini karşılama konusunda yetersizlikler yaşayabilmekte, annelik rolüne uyum sağlayamamakta, bu nedenle de çoğu zaman sağlık personelinin yardımına ihtiyaç duymaktadırlar (Akın & Şahingeri, 2010).

T.C. Sağlık Bakanlığı 2010/27 sayılı Doğum Sonu Bakım Yönetim Rehberi Genelgesi'nde; "doğum sonrası komplikasyon gelişmeyen vakalar için vajinal doğumdan sonra en az 24 saat, sezaryen ile doğum sonrası ise en az 48 saat lohusa ve yeni doğanın hastanede kalması sağlanmalı" şeklinde belirtilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, 2010). Ancak ülkemizde vajinal doğum yapan annelerin doğum sonrası dönem hastanede en az 24 saat kalması, sezaryen ile doğum yapan annelerin ise en az 48 saat kalması, hastanedeki sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamamalarına sebep olmaktadır (Erenoğlu & Başer, 2018). Son yıllarda vajinal doğumların komplikasyonsuz olması ülkemizde hastanede kalış süresini azaltmıştır. Bu durum sağlık kuruluşunda anne ve yenidoğana verilecek olan bakımın azalması yönünde de endişe uyandırmaktadır (Türkmen & Özbaşaran, 2017). Anneler postpartum dönemde erken taburcu edilmekte, bu nedenle hastanedeki sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamamakta ve birçok sağlık problemi ile karşılaşmaktadır. Doğum sonrası annelerin taburculuğa hazır oluşluğu, postpartum sürecin sağlıklı geçirilmesi açısından önemlidir (Akın & Şahingeri, 2010).

Doğum sonrasında annelerin hastane taburculuğuna hazır oluşluğunu değerlendirmek amacıyla yapılan bir çalışmada; sezaryenle doğum yapan kadınlardan postpartum dönemde erken taburcu olanların %53'ünde, vajinal yolla doğum yapan kadınların ise %41'inde hastaneye yeniden yatış gerektiği bildirilmiştir (Erenoğlu & Başer, 2018). Farklı şekilde, Bozkurt ve ark. (2019) çalışmalarında annelerin %92,5'inin taburculuk için kendini hazır hissettiğini belirlemiştir. Taburculuğa hazır oluşluk, eve gitmeye hazır olma olarak tanımlanabilmektedir. Taburculuk süresinin bireysel olarak planlanması, planlama yapılırken lohusanın kendisini hazır hissetmesi ve taburculuk kararına katılması önemlidir. Aynı zamanda anne ve yenidoğanın ne zaman taburcu edilebileceğine kadın doğum uzmanı, çocuk doktoru, hemşire ve ebeler başta olmak üzere gerekirse diğer sağlık ekibi üyelerinin de onayı alınarak ortak bir değerlendirme ile karar verilmesi gerekmektedir (Erenoğlu & Başer, 2018; Balkaya, 2002). Bu kapsamda hemşire ve ebelerin, doğum öncesi ve doğum anındaki bakım hizmetleri yanında doğum sonrası bakım, bebek bakımı ve emzirmeye yönelik hizmetleri de annelere sağlamaları bir zorunluluk olarak görülmektedir (Rastgel, 2019; T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, 2010). Anne ölümlerinin %50'si ve yenidoğan ölümlerinin %40'ı doğumdan 24 saat sonra gerçekleşmektedir. Bu nedenle Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) [WHO], doğum sonrası taburculukta annelere; bebek bakımı ve beslenmesi, annede sağlık kuruluşuna başvurmayı gerektiren acil sağlık durumlar (aşırı kanama, ciddi abdominal ağrı, şiddetli baş ağrısı, nefes almada zorluk, idrar yapmada zorluk, yenidoğanda ateş, solunum sıkıntısı, emmek istememe, normalden daha az hareketlilik, vücutta sararma gibi) hakkında bilgi verilmesini önermektedir (WHO, 2014; Ahman & Zupan, 2007). Doğum sonrası dönemde annelere verilen taburculuk eğitimi annelerin taburculuğa hazır oluşluk durumlarını olumlu yönde etkilemektedir (Güleç,

2019).

Hemşire ve ebelerin doğum sonu taburculuğa ilişkin verecekleri eğitimin, doğum sonu bakım gereksinimlerinin karşılanması, anne-bebek sağlığının korunması, anne-bebek ölüm oranının azaltılmasında önemli olduğu düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde, ülkemizde doğum sonu annelere verilen taburculuk eğitiminin, taburculuğa hazır oluşluk düzeyine etkisinin incelendiği az sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Bu doğrultuda planlanan çalışmada, doğum sonu annelere verilen taburculuk eğitiminin, taburculuğa hazır oluşluk düzeyine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

1. Doğum sonu dönemde annelerin taburculuğa hazır oluşluk düzeyleri nedir?
2. Doğum sonu annelere verilen taburculuk eğitiminin, taburculuğa hazır oluşluk düzeyine etkisi var mıdır?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Randomize kontrollü olarak yürütülen bu çalışma Şubat-Aralık 2020 tarihleri arasında, bir Üniversitenin Tıp Fakültesi Hastanesi ile bir Devlet Hastanesinin Doğum Servisi'nde gerçekleştirilmiştir.

Örneklem

Çalışmada eğitim ve kontrol grupları arasında HTHÖ-YDAF ölçek puanlarının karşılaştırılmasına yönelik bir hipotez test edildiği için örneklem sayısı power analiz yöntemi ile hesaplanmıştır. Eğitim ve kontrol grupları arasında çalışmanın birinci sonuç değişkeni olan HTHÖ-YDAF ölçek puanlarındaki değişimi ortaya koyan mevcut literatür saptanamadığından, klinik tecrübeye dayalı olarak öngörülen orta düzeyde bir etki büyüklüğünü test edebilmek için, %5 hata payı ve %95 güç değeriyle her bir gruptan n=105'er olmak üzere toplam 210 anne (Eğitim grubu=105; Kontrol grubu=105) üzerinde çalışma yürütülmüştür. Eğitim ve kontrol grubu anneler basit randomizasyonla belirlenmiştir. Basit randomizasyonda, annelere araştırmaya davet edilme sırasına göre numara verilmiştir. Annelerin alacağı sıra numarası Research Randomizer (<https://www.randomizer.org/>) yardımı ile eğitim ve kontrol gruplarına atanmıştır. Oluşturulan randomizasyonda birinci setteki anneler eğitim, ikinci setteki anneler kontrol grubuna katılmıştır. Çalışmaya dâhil edilme kriterleri; araştırmaya katılmaya gönüllü, 18 yaş üzeri, tekil ve vajinal veya sezaryen doğum yapan, riskli doğum eylemi olmayan, doğum servisinde yatan yeni doğum yapmış anneler olmak üzere belirlenmiştir. Çalışmadan dışlanma kriterleri ise; kendi bakımına engel olacak fiziksel engeli (görme, işitme, hareket etme gibi) olan, psikiyatrik bir hastalık tanısı almış olan, çoğul gebelik geçiren, riskli doğum yaşama veya doğum sonrası dönemde riskli durumu olan, doğum sonrası bebeği yenidoğan yoğun bakım ünitesinde olan anneler, araştırmaya katılmayı kabul etmeyen anneler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Çalışmaya katılmayı kabul eden kadınlara kişisel ve doğum sonu taburculuğa ilişkin özelliklerin sorgulandığı literatür incelenerek hazırlanan bir anket formu ile Hastane Taburculuğuna Hazır Oluşluk Ölçeği- Yeni Doğum Yapmış Anne Formu (HTHÖ-YDAF) uygulanmıştır (Bozkurt ve ark., 2019; Tunçel, 2019; T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, 2010; Weiss ve ark., 2006; Weiss & Piacentini, 2006). Başlangıçta tüm katılımcılara anket formu ve HTHÖ-YDAF uygulanmıştır. Eğitim grubuna doğum sonu taburculuk eğitimi (doğum sonu dönem bakımı,

emzirme ve anne sütü, yenidoğan bebek bakımı eğitim kitapçıkları eşliğinde verilen eğitim) verilmiş olup kontrol grubuna ise eğitim verilmemiştir. Eğitim ve kontrol grubuna taburcu olmadan önce HTHÖ-YDAF tekrar uygulanmıştır. Taburculuk eğitimi verilmesinin taburculuğa hazır oluşluk düzeyine etkisi incelenmiştir.

Hastane Taburculuğuna Hazır Oluşluk Ölçeği-Yeni Doğum Yapmış Anne Formu (HTHÖ-YDAF):

Bu form kadınların doğum sonu hastane taburculuğuna hazır oluşluk durumunu saptamak amacıyla kullanılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Weiss ve ark. (2006) ile Weiss & Piacentine (2006) tarafından yapılmıştır. HTHÖ-YDAF'nun Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği Akın & Şahingeri (2010) tarafından yapılmıştır. Hastaneden taburculuğa hazır oluşluğu annenin algılamasına göre değerlendiren bir ölçek olan HTHÖ-YDAF dört alt boyuttan ve toplam 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte birinci madde annenin planlanan taburculuğa kendini hazır hissetme durumu ile ilgilidir. Birinci madde ikili (dikotom) (evet/hayır) şeklinde yanıtlanmakta ve puanlamaya dahil edilmemektedir. 2-23 arasındaki maddeler '0' ile '10' arasında likert tipi puanlanmaktadır.

Ölçeğin alt boyutları:

1. Kişisel durum: 2-9.Madde (3. ve 6. madde ters yönde puanlanmaktadır),
2. Bilgi:10-16. madde,
3. Yetenek: 17-19. madde,
4. Beklenen destek: 20-23. maddelerden oluşmaktadır.

Ölçekten alınabilecek en düşük puan '0' ve en yüksek puan '220'dir. Puanlamada yüksek puan kişinin taburculuğa hazır oluşluğunun yeterli durumda, düşük puanlar ise yeterli olmadığını göstermektedir. Akın & Şahingeri (2010) çalışmalarında toplam ölçek Cronbach alfa güvenilirlik katsayısını 0.86 olarak bildirmiştir. Çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa katsayıları eğitim öncesi 0.973 ve eğitim sonrası 0.986 olarak çok yüksek düzeyde güvenilirlikte bulunmuştur.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın etik açıdan uygunluğu için araştırma yapılan Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 2020/24 sayılı etik onay alındıktan sonra araştırma yapılan Trakya Üniversite Hastanesi Başhekimliği'nden ve Devlet Hastanesi'nin bağlı olduğu İl Sağlık Müdürlüğü'nden kurum izni alınarak araştırmaya başlanmıştır. Ölçeğin çalışmada kullanılması amacıyla, ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini inceleyen araştırmacılardan izin alınmıştır. Çalışma, Helsinki Deklerasyonuna (2008) uygun olarak yürütülmüştür. Veri toplanmasına başlanmadan önce katılımcılara çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden lohusa annelerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Bu çalışma 2020/25 nolu Öğrenci Bilimsel Araştırma Projesi kapsamında Üniversite Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın başlangıcında eğitim ve kontrol grubuna dâhil edilen tüm katılımcılara anket formu ve HTHÖ-YDAF uygulanmıştır. Çalışmanın yürütüleceği süreçte, veriler hastane ortamında toplanacağı için çalışmanın yürütüldüğü hastane ve servislerde bulunan hemşireler ile iletişim kurularak taburculuk eğitimleri araştırmacılar tarafından verilmesi sağlanmıştır. Araştırmacılar tarafından verilen doğum sonu dönem verilen taburculuk eğitimleri kliniklerde verilen rutin

taburculuk eğitimlerini kapsamaktadır. Doğum sonrası taburcu olmadan önce, annenin kendisini hazır ve iyi hissettiği zaman diliminde eğitim grubuna (n=105) literatür incelenerek hazırlanan “doğum sonu dönem bakımı, emzirme ve anne sütü, yenidoğan bebek bakımı” eğitim kitapçıkları ve eğitim materyalleri eşliğinde doğum sonu taburculuk eğitimi verilmiştir (Taşkın, 2016; Coşkun, 2016a; Coşkun, 2016b; Sevil & Ertem, 2016; Mete, 2016; T.C. Sağlık Bakanlığı, 2014; Okumuş & Mete, 2009). Doğum sonu dönem bakımı, emzirme ve anne sütü, yenidoğan bebek bakımı eğitimi araştırmacılar tarafından verilmiş olup, COVID-19 pandemi kapsamında Sağlık Bakanlığı'nın ve çalışmanın yürütüldüğü hastanelerinin aldığı önlemlere uyarak tek kişilik kalınan hasta odalarında eğitim bir kere verilmiştir. Kontrol grubuna ise eğitim verilmemiştir. Eğitim ve kontrol grubuna taburcu olmadan önce 2. Kez HTHÖ-YDAF tekrar uygulanmıştır. Doğum sonu dönemde annenin sağlığı ile ilgili herhangi bir sorun yaşanmamış ise; vajinal doğum yapan anneler 24-48 saatte, sezaryen doğum yapan anneler ise 48-96 saatte taburcu edildiğinden hem sezaryen hem de vajinal doğum yapan kadınların verileri postpartum ilk 48 saat içerisinde toplanmıştır. Eğitim, COVID-19 önlemleri kapsamında 25 dakika eğitim ve 15 dakika ara olacak şekilde 135 dakikalık sürede birebir eğitim yöntemi ile verilmiştir. Eğitim tekniği biçimlerinden düz anlatım, proje ile alınan materyallerin desteğiyle uygulama yöntemi ve soru cevap yöntemi seçilerek kullanılmıştır. Eğitim sonrasında soruları olup olmadığı sorulmuş olup, geri bildirimleri doğrultusunda var olan sorularına cevap verilmiştir. Eğitim ve kontrol grubu arasında doğum sonu taburculuk eğitimi verilmesinin taburculuğa hazır oluşluk düzeyine etkisine bakılmıştır. Kontrol grubuna eğitimin etkinliğini etkilemeyecek şekilde 2. Kez HTHÖ-YDAF ölçeği uygulandıktan sonra ve anneler hastaneden taburcu olmadan önce “doğum sonu dönem bakımı, emzirme ve anne sütü, yenidoğan bebek bakımı” eğitim kitapçıkları ile eğitim verilmiştir.

Verilerin İstatistiksel Değerlendirmesi

Araştırmada, niceliksel verilerin normal dağılıma uygunluğunu incelemeye Shapiro Wilk testi kullanılmıştır. Gruplar arasında normal dağılım gösteren değişkenlerin karşılaştırılmasında Student t testi, normal dağılmayanların karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Kategorik verilerin karşılaştırılmasında ki-kare testi kullanılmıştır. $p < 0.05$ değeri istatistiksel anlamlılık sınır değeri olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Tablo 1'de eğitim ve kontrol grubu annelerin bazı kişisel özelliklerinin karşılaştırılması verilmiştir. Eğitim grubu annelerin yaş ortalaması 28.3 ± 5.6 , kontrol grubu annelerin 28.4 ± 5.6 'dir ($p=0.951$).

Eğitim ve kontrol grubu annelerin büyük çoğunluğunun eğitim düzeyi ilköğretim ve lise üzeri ($p=0.144$) olup, çekirdek aile yapısına sahiplerdir ($p=0.060$). Her iki grupta da büyük çoğunluk çalışmamaktadır ($p=0.433$). Eğitim grubu annelerin yarısı normal, yarısı sezaryen doğum; kontrol grubu annelerin ise yarısından fazlası sezaryen doğum yapmıştır ($p < 0.001$).

Tablo 1. Eğitim ve Kontrol Grubu Annelerin Bazı Kişisel Özelliklerinin Karşılaştırılması

	Eğitim Grubu (n=105)	Kontrol Grubu (n=105)	p
Yaş	28.3 ± 5.6	28.4 ± 5.6	0.951 ^a
Eğitim Durumu	n (%)	n (%)	
Okur-yazar değil	8 (7.6)	3 (2.9)	0.144 ^b
İlköğretim	54 (51.4)	48 (45.7)	
Lise ve üzeri	43 (41.0)	54 (51.4)	
Aile Yapısı			
Çekirdek	78 (74.3)	89 (84.8)	0.060 ^b
Geniş	27 (25.7)	16 (15.2)	
Çalışma Durumu			
Çalışmıyor	80 (76.2)	75 (71.4)	0.433 ^b
Çalışıyor	25 (23.8)	30 (28.6)	
Doğum Şekli			
Normal	53 (50.5)	29 (27.6)	<0.001 ^b
Sezaryen	52 (49.5)	76 (72.4)	
Doğum sayısı			
Primipar	59 (56.2)	58 (55.2)	0.756 ^b
Multipar	46 (43.8)	45 (44.8)	

^a Student t testi, ^b Ki-kare testi

Tablo 2’de HTHÖ-YDAF ölçeğinin evet/hayır cevaplı birinci sorusu olan “hastaneden taburcu olacağınızı düşündüğünüzde, planlandığı şekilde eve gitmeye hazır olduğunuza inanıyor musunuz?” sorusunda eğitim ve kontrol grubu anneler tarafından verilen cevapların karşılaştırılması gösterilmiştir. Eğitim grubu annelerden eğitim öncesi hayır cevabını veren 10 annenin tamamının (%100.0) eğitim sonrası evet cevabını verdiği bulunmuştur. Kontrol grubu annelerden eğitim öncesi evet cevabını veren 4 annenin ise tamamının (%100.0) taburculuk zamanında da hayır cevabını verdikleri belirlenmiştir (p<0.001).

Tablo 2. Eğitim ve Kontrol Grubu Annelerin HTHÖ-YDAF Ölçeğinin Birinci Sorusuna Verdiği Cevapların Karşılaştırılması

	Eğitim Alan (n=105)	Eğitim Almayan (n=105)	p* x ²
	n (%)	n (%)	
Eğitim öncesi cevap hayır iken eğitim sonrası evet olan	10 (100.0)**	0 (0.0)**	
Hastaneden taburcu olacağınızı düşündüğünüzde, planlandığı şekilde eve gitmeye hazır olduğunuza inanıyor musunuz?	Değişim yok		<0.001 58,983
Eğitim öncesi cevap evet iken eğitim sonrası hayır olan	0 (0.0)**	4 (100.0)**	

* Ki-kare testi ** Satır yüzdesi kullanılmıştır.

Tablo 3’te eğitim ve kontrol grubu annelerin HTHÖ-YDAF ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması verilmiştir. Eğitim grubu annelerin eğitim öncesi ve sonrası HTHÖ-YDAF ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları ile kontrol grubu annelerin başlangıç ve taburculuk öncesi HTHÖ-YDAF ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0.001). Eğitim grubu annelerin hastaneden taburculuğa hazır oluşluk düzeylerinin arttığı saptanmıştır. Gruplar arasında HTHÖ-YDAF ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları puan farkları arasında anlamlı fark bulunmuştur (p<0.001). Kontrol grubu annelerin başlangıç ve taburculuk HTHÖ-YDAF ölçeği puan farklarının

(taburculuğa hazır oluşluk düzeylerinin) azaldığı, eğitim annelerin ise arttığı tespit edilmiştir (p<0.001).

Tablo 3. Eğitim ve Kontrol Grubu Annelerin HTHÖ-YDAF Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

HTHÖ-YDAF ölçeği alt boyutlar ve toplam puan ortalamaları	Eğitim Grubu (n=105)	Kontrol Grubu (n=105)	p*
Kişisel Durum-EÖ	57.8 ± 12.2	44.5 ± 18.8	<0.001
Kişisel Durum-ES	66.4 ± 11.1	32.4 ± 8.2	<0.001
Kişisel Durum-EÖ/ES puan farkı	8.6 ± 12.7	-12.1 ± 13.9	<0.001
Bilgi-EÖ	51.1 ± 15	31.7 ± 21.7	<0.001
Bilgi-ES	62.4 ± 9.5	16.7 ± 9.7	<0.001
Bilgi- EÖ/ES puan farkı	11.4 ± 14.1	-15 ± 16.9	<0.001
Yetenek-EÖ	23.3 ± 6.2	14.4 ± 10	<0.001
Yetenek-ES	27.1 ± 4.1	7.8 ± 4.9	<0.001
Yetenek- EÖ/ES puan farkı	3.8 ± 6	-6.5 ± 7.8	<0.001
Beklenen Destek-EÖ	32 ± 8.5	20.4 ± 14	<0.001
Beklenen Destek-ES	35.8 ± 6.8	10.5 ± 6.3	<0.001
Beklenen Destek- EÖ/ES puan farkı	3.8 ± 7.2	-9.9 ± 11.2	<0.001
Toplam Puan-EÖ	164.2 ± 34.4	111 ± 61.9	<0.001
Toplam Puan-ES	191.7 ± 25.1	67.5 ± 26.2	<0.001
Toplam Puan- EÖ/ES puan farkı	27.5 ± 34.2	-43.5 ± 46	<0.001

EÖ: Eğitim öncesi; ES: Eğitim sonrası * Mann-Whitney U testi

Tartışma

Bu çalışmada, doğum sonu annelere verilen taburculuk eğitiminin, taburculuğa hazır oluşluk düzeyine etkisinin araştırılması amaçlanmış olup elde edilen bulgular ulusal ve uluslararası literatür ile tartışılmıştır.

Çalışmada annelerin kendini taburculuğa hissetme durumlarına bakıldığında; eğitim grubundan n=10 (%100.0) anne eğitim öncesi kendini taburculuğa hazır hissetmezken, eğitim sonrası ise bu annelerin tamamı kendini taburculuğa hazır hissettiğini ifade etmiştir. Eğitim almayan grup annelerden eğitim öncesi n=4 (%100.0) anne kendini taburculuğa hazır hissederken, taburculuk zamanında da kendilerini hazır hissetmediklerini söylemişlerdir (Tablo 2). Eğitim öncesi dönemde kendini taburcu olmaya hazır hissetmeyen annelerin eğitim sonrası dönemde hazır hissettiklerini ifade etmesi, verilen taburculuk eğitiminin etkili olduğunu göstermiştir. HTHÖ-YDAF ölçeğinin kullanıldığı literatür incelendiğinde, Weiss & Piacentine (2006) yaptıkları çalışmada postpartum dönemdeki kadınların %89'unun ve Malagon ve ark.'ı (2017) %98'inin kendilerini taburculuğa hazır hissettiğini bildirmişlerdir. Altuntuğ & Ege (2013) annelerin taburculuğa hazıroşlukları üzerine yaptıkları deneysel çalışmada eğitim grubunun %92.5'inin, kontrol grubunun %67.5'inin; Güleç & Çoban'ın (2019) sezaryen doğum yapmış annelere verilen taburculuk eğitiminin taburculuğa hazır oluşluk üzerine etkisini belirlemek amacıyla yaptıkları randomize kontrollü çalışmada eğitim grubunun %89.1'inin, kontrol grubunun %87.7'sinin kendini taburculuğa hazır hissettiklerini belirlemişlerdir. Burucu & Akın'ın (2017) çalışmasında, gebeliğin 3. Trimesterinde verilen doğum sonu taburculuk eğitiminde müdahale grubunun %54.3'ünün, kontrol grubunun %45.7'sinin taburculuğa hazır olduklarını ifade ettikleri saptanmıştır. Erenoğlu & Başer'in (2018) yaptığı tanımlayıcı özellikteki çalışmada, sezaryen doğum yapan kadınların %27.7'sinin, vajinal doğum yapan kadınların ise %14.5'inin; Türkmen & Özbaşaran'ın (2017) kesitsel tipteki çalışmasında, yeni doğum yapmış annelerin %88.6'sının; Çelik ve ark. (2014) postpartum dönem annelerin %78.3'ünün; Şenol ve ark. (2017) %84.7'sinin; Dağ ve ark. (2013) vajinal doğum yapmış kadınların %74.5'inin kendini taburcu olmak için hazır hissettiklerini bildirmişlerdir. Hariati ve ark. (30) annelerin düşük doğum ağırlıklı bebekle taburcu olmaya hazır oluş durumunu değerlendirmek amacıyla yaptığı tanımlayıcı çalışmada, annelerin %94.5'inin taburculuğa hazır hissettiklerini belirlemişlerdir. Yapılan deneysel çalışmalarda ve bu çalışmada doğum sonu dönem taburcu olmadan

önce verilen eğitim ile annelerin doğum sonu kendini taburculuğa hazır hissetme oranının arttığı görülmektedir. Kesitsel yapılan çalışmaların sonuçlarından da hastanelerde hemşire ve ebeler tarafından verilen taburculuk eğitimlerinin annelerin taburculuk için hazır hissetme oranında iyileşme yaptığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, eğitim grubu annelerin HTHÖ-YDAF ölçeği toplam ve alt boyut puanlarına göre taburculuğa hazır oluşluk düzeyleri eğitim sonrası ile karşılaştırıldığında taburculuğa hazır oluşluk düzeyinin anlamlı olarak arttığı saptanmıştır. Kontrol grubu annelerin ise taburcu olmadan önceki taburculuğa hazır oluşluk düzeyinin başlangıca göre anlamlı şekilde azaldığı gözlenmiştir (Tablo 3). Benzer şekilde Weiss & Piacentine (2006) orijinal ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında, genel popülasyona uyguladıkları taburculuğa hazır oluşluk ölçeğinin postpartum dönemdeki kadınlara ait toplam ölçek puanı ortalamasının oldukça oldukça iyi; Akın & Şahingeri (2010) HTHÖ-YDAF ölçeğinin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında, taburculuğa hazır olan annelerin toplam ölçek puanının iyi düzeyde iken hazır olmayan annelerin puanın ise daha düşük olarak saptamıştır. Altuntuğ & Ege'nin (2013) yaptığı deneysel çalışmada, müdahale grubunun taburculuğa hazır oluşluk düzeyinin, kontrol grubunun taburculuğa hazır oluşluk düzeyinden anlamlı olarak yüksek olduğu bildirilmiştir. Güleç & Çoban'ın (2019) yaptığı deneysel çalışmada, eğitim grubunun taburculuğa hazır oluşluk düzeyini kontrol grubundan daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Burucu & Akın'da (2017) çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Bu çalışmada ve literatürde yer alan deneysel çalışma sonuçlarına göre eğitim alan annelerin taburculuğa hazır oluşluk düzeylerinin almayanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Kesitsel çalışmalara baktığımızda; Erenoğlu & Başer'in (2018) yaptığı çalışmada, sezaryen doğum yapanlarda taburculuğa hazır oluşluk düzeyi, vajinal doğum yapanlardan daha düşük bulunmuştur. Türkmen & Özbaşaran'ın (2017) yaptığı çalışmada, vajinal doğum yapmış annelerin taburculuğa hazır oluşluk düzeylerinin; taburculuğa hazır hisseden annelerde, hazır hissetmeyen annelerden daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bozkurt ve ark. (2019), Çelik ve ark. (2014) ile Şenol ve ark. (2017), Yanikkerem ve ark. (2018), Dağ, Dönmez ve ark. (2019), Dağ ve ark. (2014) annelerin taburculuğa hazır oluşluklarını iyi düzeyde bulmuştur. Hariati ve ark. (2020) çalışmasında, taburculuğa hazır oluşluk düzeyini oldukça iyi düzeyde olarak belirlemiştir. Doğum sonu annelerin taburculuğu hazıro oluşluk düzeyleri örneklem özelliklerine göre değişebilmektedir. Literatür ve bu çalışmanın sonuçları doğum sonu verilen taburculuk eğitiminin etkili olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada eğitim verilmeyen kontrol grubu annelerin taburculuğa hazır oluşluk düzeyindeki azalmanın, kendi ve bebeklerinin bakımı için hazır hissedecek düzeyde bilgi sahibi olmamalarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Eğitim alan annelerin taburculuğa hazır oluşluk düzeyinin yüksek olması, annelerin taburculuk sonrası kendisi ve bebeğinin bakımı ile ilgili konularda verilen eğitimin etkili olduğunun göstergesidir.

Çalışmada eğitim grubu annelerin hem eğitim öncesi hem de eğitim sonrası taburculuğa hazır oluşluk düzeyleri, eğitim almayan kontrol grubu annelere göre istatistiksel olarak anlamlı farkla yüksek bulunmuştur. Ayrıca HTHÖ-YDAF ölçeğinin tüm alt boyutların puan ortalamalarının eğitim alan annelerde arttığı, eğitim almayan annelerde ise azaldığı belirlenmiştir (Tablo 3). Yanikkerem ve ark. (2018) yaptıkları çalışmada, eve gitmeye hazır olan annelerin HTHÖ-YDAF ölçeğinin tüm alt boyut puanlarının, eve gitmeye hazır olmayan annelerden yüksek olduğu saptanmıştır. Güleç & Çoban'ın (2019) çalışmasıyla benzer olarak bilgi ve yetenek alt boyutu puanları eğitim alan deney grubunda anlamlı farkla yüksek bulunurken, farklı şekilde kişisel durum ve beklenen destek alt boyutu puanları arasında gruplar arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Türkmen & Özbaşaran (2017) HTHÖ-YDAF ölçeğinin kişisel durum, bilgi, beklenen destek alt boyutları açısından taburculuğa hazır hisseden annelerde, hazır hissetmeyen annelere göre pozitif yönde anlamlı fark olduğu

bulunmuştur. Çalışma sonucu ve literatür sonuçları doğum sonrası annelere verilen taburculuk eğitiminin annelerin taburculuğa hazır oluşu üzerine olumlu etkisi olduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; doğum sonu dönemde taburcu olmadan önce verilen anne ve bebek bakımını içeren eğitim ile annelerin doğum sonu kendini taburculuğa hazır hissetme oranı ve düzeyi artarken, eğitim almayan grupta ise azalmaktadır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda;

- Doğumlarının tamamına yakınının hastanede gerçekleştiği günümüzde hemşire ve ebeler tarafından, bireysel özellikler göz önünde bulundurularak, doğum yapan annelerin tümüne taburcu olmadan önce anne ve bebek bakımına ilişkin ayrıntılı taburculuk eğitimi verilmesi,
- Yapılması planlanan deneysel araştırmalarda, annelerin bireysel ve doğuma ilişkin özelliklerinin kanıta dayalı eğitimin üzerine etkisine ilişkin planlama yapılması önerilmektedir.

Etik Kurul Beyanı

Araştırmanın etik açıdan uygunluğu için araştırma yapılan Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 2020/24 sayılı etik onay alınmıştır.

Çıkar Çatışması

Çalışmayı yürüten araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması olmamaktadır.

Teşekkür

Çalışmaya katılan tüm annelere ve çalışmamızı maddi olarak destekleyen Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'ne teşekkür ederiz.

Maddi destek

Bu araştırmanın etik açıdan uygunluğu için Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 2020/24 sayılı etik onay alınmıştır. Bu çalışma, 2020/25 nolu Trakya Üniversitesi Öğrenci Bilimsel Araştırma Projesi kapsamında Trakya Üniversite Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir.

Yazarlık katkısı

Çalışmayı yürüten bütün araştırmacılar, çalışmanın her aşamasında katkıda bulunmuştur.

Kaynaklar

- Ahman, E., & Zupan, J. (2007). Neonatal and perinatal mortality: country, regional and global estimates 2004. *Geneva, World Health Organization*. http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43800/9789241596145_eng.pdf?sequence=1
- Akın, B., & Şahingeri, M. (2010). Hastane Taburculuğuna Hazır Oluşluk Ölçeği-Yeni Doğum Yapmış Anne Formu'nun Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1), 8-14. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/29504>
- Altuntuğ, K., & Ege, E. (2013). Sağlık eğitiminin annelerin taburculuğa hazır oluş, doğum sonu güçlük yaşama ve yaşam kalitesine etkisi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 15(2), 45-56. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/985862>
- Balkaya, N. A. (2002). Postpartum dönemde annelerin bakım gereksinimleri ve ebe-hemşirenin rolü. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 6(2), 42-9. <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/614.pdf>
- Bozkurt, Ö. D., Hadımlı, A., Can, H. Ö., Akmeşe, Z. B., & Rastgel, H. (2019). Annelerin postpartum dönemde hastaneden taburculuğa hazır oluşluğu ve etkileyen faktörler. *Medical Sciences*, 14(3), 175-88. <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2019.14.3.1>
- Burucu, R., & Akın, B. (2017). Gebeliğin üçüncü trimestrında gebelere verilen eğitimin doğum sonu taburculuğa hazır oluşluk düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(2), 25-35. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/337186>
- Coşkun, A. M. (2016a). *Kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği el kitabı* (2. Baskı). Koç Üniversitesi Yayınları.
- Coşkun, A. M. (2016b). *Hemşire ve ebeler için kadın sağlığı ve hastalıkları öğrenim rehberi* (1. Baskı). Nobel Tıp Kitabevleri.
- Çelik, S. A., Türkoğlu, N., & Pasinlioğlu, T. (2014). Annelerin doğum sonu hastane taburculuğuna hazır oluşluk düzeylerinin ve etkileyen bazı faktörlerin belirlenmesi. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 3(2), 1-7. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/48803>
- Dağ, H., Dönmez, S., Şen, E., & Şirin, A. (2013). Vajinal doğum yapan kadınların hastane taburculuğuna hazır oluşluk durumu. *Gaziantep Tıp Dergisi*, 19(2), 65-70. <http://dx.doi.org/10.5455/GMJ-30-2012-115>
- Dağ, H., Güneri, E. S., Kavlak, O., & Şirin, A. (2014). Doğum yapan kadınların doğum sonu öğretim ihtiyaçları ve taburculuğa hazır oluşluğunun belirlenmesi. *SSTB International Refereed Academic Journal of Sports Health & Medical Sciences*, 10(4), 26-38. <https://www.sstbdergisi.com/dergi/dogum-yapan-kadınların-dogum-sonu-ogretim- ihtiyaclari-ve-taburculuga-hazir-oluslugunun-belirlenmesi20170803104354.pdf>
- Erenoğlu, R., & Başer, M. (2018). Annelerin doğumdan sonra taburculuğa hazır oluşluk düzeyleri. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 27, 100-105.
- Güleç, T., & Çoban, A. (2019). Sezaryen doğum sonrası taburculuk eğitiminin annelerin taburculuğa hazır oluşluklarına etkisi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(3), 461-9. <http://dx.doi.org/10.5152/hsp.2019.521573>
- Hariati, S., Sutomo, R., Lusmilasari, L., Febriani, A. İ., & Kadar, K. (2020). Discharge readiness of Indonesian mother with preterm infant in NICU. *Enfermeria Clinica*, 30, 234-7. <https://doi.org/10.1016/j.enfcli.2019.07.096>
- Malagon-Maldonado, G., Connelly, C. D., & Bush, R. A. (2017). Predictors of readiness for hospital discharge after birth: Building evidence for practice. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 14(2), 118-27. <https://doi.org/10.1111/wvn.12208>

- Metem, S. (2016). *Doğum süreci el kitabı* (1. Baskı). İstanbul Tıp Kitapevi.
- Okumuş, H., & Metem, S. (2009). *Doğuma hazırlık* (1. Baskı). Deomed Medikal Yayıncılık.
- Rastgel, H. (2019). Annelerin postpartum dönemde hastaneden taburculuğa hazır oluşuğu ve etkileyen faktörler. *Medical Sciences*, 14(3), 175-88. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/757628>
- Sevil, Ü., & Ertem, G. (2016). *Perinatoloji ve bakım* (1. Baskı). Ankara Nobel Tıp Kitapevleri.
- Şenol, K. D., Özkan, A. S., & Şahin, H. N. (2017). An investigation of postpartum mothers' readiness for hospital discharge and the affecting factors. *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1484-91. <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.4586>
- Taşkın, L. (2016). *Doğum ve kadın sağlığı hemşireliği* (14.Baskı). Akademisyen Kitabevi.
- Tunçel, N. P., & Süt, H. K. (2019). Gebelikte yaşanan anksiyete, depresyon ve prenatal distress düzeyinin doğum öncesi bebeğe bağlanmaya etkisi. *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 16(1), 9-17. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/931888>
- Türkmen, H., & Özbaşaran, F. (2017). Vaginal doğum yapan lohusalarda taburculuğa hazır olma durumlarının değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(1):24-9. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/343557>
- T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü. (2010). *Doğum sonu bakım yönetim rehberi*. <https://www.saglik.gov.tr/TR,11145/dogum-oncesi-bakim-yonetim-rehberi-genelgesi-2010--13.html>
- T.C. Sağlık Bakanlığı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Kadın ve Üreme Sağlığı Daire Başkanlığı. (2014). *Doğum sonu bakım yönetim rehberi*. https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/dsbyr_2.pdf
- Weiss, M. E., Ryan, P., & Lokken, L. (2006). Validity and reliability of the perceived readiness for discharge after birth scale. *Journal of Obstetric, Gynecologic, and Neonatal Nursing*, 35, 34-5. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1552-6909.2006.00020.x>
- Weiss, M. E., & Piacentine, L. B. (2006). Psychometric properties of the readiness for hospital discharge scale. *Journal of Nursing Measurement*, 14(3), 163-80. <https://doi.org/10.1891/jnm-v14i3a002>
- World Health Organization (WHO). (2014). *WHO Recommendations on postnatal care of the mother and newborn*, https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/97603/9789241506649_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Yanikkerem, E., Esmeray, N., Karakuş, A., Üstgörül, S., Baydar, Ö., & Göker, A. (2018). Factors affecting readiness for discharge and perceived social support after childbirth. *Journal of Clinical Nursing*, 27(13-14), 2763-75. <https://doi.org/10.1111/jocn.14248>